

Situatie 2014 bij de start van de restauratiewerkzaamheden.

De Noorderbegraafplaats gezien naar het oosten. Links de Vaart, rechts een deel van het Asserbos. Op de achtergrond het centrum van Assen.

In 2014 ziet de begraafplaats er op alle onderdelen verwaarloosd uit. Een overzicht:.

*** De begraafplaats als park.**

Het terrein zelf is na wat langdurige regenval zeer drassig. De oorzaak is een keileemlaag op ongeveer 1,5 m. diepte. Er is geen drainage.

Het middenpad is alleen aan het begin verhard. Aan de achterzijde is deze verharding door een laag aarde verdwenen. Bij regenval wordt het door de blubber slecht beloopbaar.

De begraafplaats in maart 2014: Veel wateroverlast en een modderig middenpad.

Veel groen is de laatste tientallen jaren verdwenen. Dit geldt zowel bomen als struiken. Hoewel sinds de zestiger jaren bijvoorbeeld een aantal beuken aan de randen van het kerkhof verdwenen zijn, heeft er geen herplant plaats gevonden. De rododendrons zijn vrijwel niet gesnoeid. Ze hebben daardoor wel een indrukwekkende grootte gekregen, maar hebben ook een aantal graven aan het zicht onttrokken.

Op het gehele kerkhof, maar vooral aan de zuidzijde is in de graven naast het onkruid veel opschot aanwezig. Verschillende zaailingen zijn een meter of meer uitgegroeid. Dit geeft een zeer onverzorgde indruk.

Omdat het gras vrij intensief wordt bemaaid en de maaiers niet altijd nauwkeurig werken, is er regelmatig schade aan de monumenten ontstaan.

*** De grafmonumenten.**

In het historische deel en vooral in perk 1 zijn door het ruimingsbeleid veel grafbedekkingen verdwenen, zowel zerken als hekken. Een aantal zerken is gescheurd of zelfs in elkaar gestort. Een van de oorzaken is het feit dat het metselwerk van de muurtjes die de zerken dragen, in zeer slechte staat is. Een andere oorzaak betreft de verzakkingen als gevolg van het inzakken van de grafkisten. Dat laatste is op de hele begraafplaats te zien.

Staande steles en hoofdstenen zijn omgevallen. In een aantal gevallen gaat de maaier er gewoon overheen. Veel grafborden zijn door het verval van de paaltjes geraakt en soms geheel verdwenen.

Juni 2014. Hoe zeer sommige hekken zijn aangetast is op deze foto te zien. De spijlen hangen als ijspegels aan de bovenste ligger. Van de twee glazen borden is een exemplaar van het hek gevallen, de brokstukken liggen op het stenen fundament. Het hek is inmiddels gerestaureerd met gebruikmaking van de hoekpalen en de bovenste ligger met hekpunten. Ook het kapotte grafbord is gelijmd en aangevuld.

De staat van de hekken is verschillend. Een deel van de hekken zit nog aardig goed in de verf. Het andere uiterste wordt gevormd door hekken die zo door roest zijn aangetast, dat de spijlen als ijspegels boven de grond zweven. In het baarhuisje is nog een aantal hekken bewaard gebleven, zowel compleet als incompleet.

Op het terrein liggen tussen de bestaande graven verscheidene grafborden. Deze leiden een zwervend bestaan daar de hekken, waaraan ze waren bevestigd, zijn opgeruimd. Ook zijn er grafborden die gebroken zijn en /of waarvan hoeken zijn verdwenen. De geschilderde teksten op metalen grafborden zijn in alle gevallen slecht of zelfs geheel niet te lezen. Verschillende emaille borden zijn door corrosie aangetast.

*** De rijksmonumenten.**

Van de drie rijksmonumenten is het toegangshek een aantal jaren geleden geheel gerestaureerd. Helaas heeft men het hek een groene coating gegeven en niet zwart met zilver zoals het hoort. Het bedrijf dat de restauratie heeft verricht moest in opdracht van de gemeente het hek weer precies zo neerzetten als het stond. Bij de plaatsing is een in het verleden gemaakte fout niet hersteld, zodat de voorzijde van het hek aan de achterzijde terecht is gekomen. En het kleine toegangshek naar buiten draait en niet naar binnen zoals het hoort.

De andere twee rijksmonumenten –Servatius/Van Bulderen en Brumsteede- bevinden zich constructief in slechte staat. Van gietijzeren hekken zijn delen verdwenen. Van het monument Brumsteede zijn de restanten van hekken en tentspits in het baarhuisje opgeslagen.

Het monument Brumsteede in 1984 kort voor restanten het verwijderen van het hek.

In het baarhuisje bleven tussen de van opgeslagen hekken vele onderdelen van dit monument bewaard.

Doelstellingen Stichting Noorderbegraafplaats Assen

*** Algemene doelstellingen.**

1. Het bestuur van de Stichting wordt gevormd door zeven personen. Heel belangrijk is het werven en werken met vrijwilligers. Voor de vrijwilligers wordt jaarlijks een gezellige activiteit georganiseerd.
2. De SNBA wil werken conform het convenant wat met de gemeente Assen is gesloten. Als uitvloeisel daarvan vindt tweemaal per jaar overleg plaats met de beleidsambtenaar en beheerder van de begraafplaats. Indien nodig wordt overleg gevoerd met de verantwoordelijke wethouder.
3. Aan het begin van het jaar wordt een jaarplan opgesteld waarin de geplande werkzaamheden worden vermeld.
4. Planmatig wordt gewerkt aan activiteiten om deze begraafplaats een goede culturele rol te kunnen laten vervullen als herdenkingspark. Dit door o.a. mee te doen aan de week van de begraafplaats en de Open Monumentendag.
5. Het onderhouden van contacten met organisaties die zich beijveren voor de geschiedenis van Assen en/ of begraafplaatsen.
6. Het in kaart brengen van de mogelijkheden om subsidies o.m. van de Provincie Drenthe en het Rijk om historisch erfgoed op te knappen of te restaureren. Dit geldt met name de rijksmonumenten.
7. Het verkrijgen van geldelijke middelen door crowdfunding.
8. Een regelmatig contact met de media is voor ons belangrijk om de begraafplaats onder de aandacht van de mensen te brengen.

Om de begraafplaats onder de aandacht te brengen worden verschillende activiteiten georganiseerd. De foto is genomen op de open monumentendag in 2016. Verschillende organisaties zijn met een stand aanwezig

9. We doen aan archiefonderzoek om de ontwikkelingen die sinds 1823 hebben plaats gevonden, zoveel mogelijk in kaart te brengen. Daarnaast willen we voor onszelf en voor nabestaanden zoveel mogelijk weten wie er begraven liggen en de plaats waar ze liggen. Uiteindelijk kan dit zelfs tot een boek over de begraafplaats leiden.

Archiefonderzoek heeft ondermeer deze kaart aan het licht gebracht. Aan de bovenzijde is perk 6 ingetekend, bestemd voor huurgraven en kindergrafjes. Rechtsboven het baarhuisje. Voor ons is dit onderdeel van de kaart belangrijk, daar in dit perk op veel plaatsen geen grafmonumenten zijn geplaatst. Met deze kaart hebben we nu de originele structuur terug kunnen vinden.

De begraafplaats zelf.

Algemeen.

1. We gaan uit van herstel en onderhoud op de hele begraafplaats. Dat betekent dat we niet alleen gaan werken in het historische deel of ons gaan richten op de 53 graven die de gemeente alleen wil onderhouden.
2. Het plaatsen van een informatiebord en op termijn het aanbrengen van moderne communicatiemiddelen bij de ingang is belangrijk. Dit om de bezoeker wegwijs te maken en inzicht te geven in de historische betekenis van veel graven.
3. In de periode april-september geven vrijwilligers van de stichting tegen een vergoeding op de zaterdagen rondleidingen. Op afspraak verzorgen wij groepsrondleidingen.

*** De begraafplaats als park.**

1. Herstel van de oorspronkelijke 19^e eeuwse aanleg van een middenpad met dwarspaden.
2. Het plaatsen van parkbanken.
3. Herstel van de beplanting zoals dat op de oorspronkelijke plattegronden is aangegeven. Dit geldt met name het planten van bomen aan weerszijden van het middenpad en aan een zijde van de dwarspaden.
4. Het aanzicht van een park versterken door aankleding met heggen en struiken.
5. Herstel van het 19^e eeuwse beeld in de historische perken 1 en 3 door deze delen extensief te maaien met uitzondering van de belangrijkste looppaden. In die tijd waren er geen gemechaniseerde grasmaaiers en gebeurde het maaien met de zeis.
6. Het verwijderen van hinderlijk onkruid uit de graven en het uitgraven van opschot.
7. Het zoveel mogelijk sparen van mossen en aangroei door bij het schoonmaken van de zerken en hoofdstenen alleen de voorzijde te reinigen. Dit geldt ook mossen en kleine planten binnen de randen van de graven uit de vijftiger jaren.

*** De grafmonumenten.**

De historische perken 1 en 3:

1. Zerken van personen die van belang zijn geweest voor het 19^e eeuwse Assen en Drenthe schoonmaken en beletteren. Dit geldt ook bijzondere zerken. De overige zerken worden niet schoongemaakt tenzij ze vrijwel onleesbaar zijn geworden.
2. Herstel van onderliggend muurwerk van (grotendeels) ongeschonden zerken om breuk te voorkomen.

Een deel van het muurwerk had alle samenhang verloren. Nadat de zerk deels is gelicht wordt het muurwerk met de oude stenen hersteld.

3. Het bewust laten liggen van een aantal zerken die gescheurd of ingevallen zijn. Dit laat blijvend het verval en daarmee de ouderdom van de begraafplaats zien.
4. Bij het slopen van muurwerk wordt steeds geprobeerd zoveel mogelijk oude stenen voor hergebruik te sparen. Bij het opbouwen van muurwerk wordt de oude steen aan de zichtzijde gebruikt.
5. Het herstel van alle ijzeren hekken door verroeste onderdelen indien noodzakelijk te vervangen en verdwenen delen te reconstrueren.
6. Alle hekken zullen zwart worden geverfd. Wat de accenten in zilver en wit betreft houden wij ons aan de oorspronkelijke beschildering. Als het hek zo verroest is dat dit niet meer is na te gaan, wordt in de besluitvorming rekening gehouden met de omringende hekken.

7. Om het oorspronkelijk ensemble van hekken zoveel mogelijk te herstellen, worden hekken van elders aangekocht. Deze worden neergezet op plaatsen waarvan:
- het onderliggende muurwerk van bewaard is gebleven,
 - funderingsresten zijn teruggevonden,
 - grafplaten of schilden, die oorspronkelijk aan een hek waren bevestigd nog voorhanden zijn,
 - oude foto's tonen dat er een hek heeft gestaan,
 - aantekeningen zijn gevonden in archieven,
 - nabestaanden aangeven dat er een hek heeft gestaan.
- In een aantal gevallen is na de verwijdering van het hek het graf gemoderniseerd door nabestaanden. In een dergelijk geval is herplaatsing van een hek geen optie.
8. Op de begraafplaats zijn zeker een aantal graftrommels geweest. Daar hiervan vrijwel niets is overgebleven worden ook op dit gebied aankopen gedaan. Van een aantal graven hebben we aanwijzingen dat er graftrommels hebben gestaan. Er zijn verroeste restanten overgebleven, bevestigingspunten zoals ijzeren ogen zijn nog aanwezig. Ook foto's geven daarover uitsluitel. We willen op termijn zeker een achttal trommels herplaatsen.

De perken 2, 4, 5 en 6 uit de vijftiger jaren:

1. Ongeacht de historische betekenis trachten we alle monumenten die nog in (redelijk) goede staat verkeren zo te behandelen, dat ze bewaard blijven.
2. In opdracht van nabestaanden kunnen vrijwilligers restauratiewerkzaamheden uitvoeren. Dit betreft met name het vastzetten van de hoofdsteen en het beletteren om daarmee extra inkomsten te verkrijgen.
3. Nabestaanden kunnen een onderhoudsovereenkomst met de stichting sluiten.

De begraafplaats in de winter. Rechts op de voorgrond de stam van een monumentale eik. Deze boom is meer dan tweehonderd jaar oud en stond er dus al voor de aanleg van de begraafplaats in 1822.

Activiteiten Gemeente Assen van 2014-heden.

* 2014

1. Extra groenonderhoud. Opschot wordt aangepakt en de rododendrons deels gekortwiekt, zodat een aantal graven weer zichtbaar worden.
2. Financiering herstelwerkzaamheden ijzerwerk van een aantal hekken in perk 3

* 2015

1. Aanleg van drainage aan weerszijden van het middenpad.
2. Nieuwe verharding op het middenpad.
3. Het planten van de ontbrekende taxushaag rechts van de ingang.
3. Sluiting van een convenant tussen de Gemeente assen en de SNBA. Daarin staat de bepaling dat jaarlijks een bijdrage van € 2500,00 aan de SNBA wordt overgemaakt om de werkzaamheden te financieren.

In april 2015 wordt drainage aangelegd. Daarna is het middenpad verhard.

* 2016

1. Enig herstel aan het baarhuisje waaronder schilderwerk.
2. In overleg met de SNBA is een groenplan gemaakt wat langzamerhand in de komende jaren kan worden uitgevoerd.
3. Een aantal zieke beuken en essen (essentaksterfte) wordt geveld.

Het groenplan, gemaakt door Wilbert Antonissen van de Gemeente Assen. De rode cirkels geven aan waar in de komende jaren nieuwe bomen worden geplant. De brede rode strepen geven de plaats aan van te planten taxushagen; met name bij de ingang, de halfronde cirkel links van de ingang (ontstaan bij de nieuwe aanleg in 1945) en rond de eerste kruising. In 2017 is door het planten van een aantal bomen en taxushagen dit deels gerealiseerd.

*** 2017**

1. Herplant van beuken rond de begraafplaats ter vervanging van verdwenen exemplaren.
2. Het planten van veertien berken aan weerszijden van het middenpad.
3. Het planten van taxus aan de rand van het halfronde veld in perk 4 en in perk 6.
3. Besluit van de gemeenteraad om € 45.000,00 op de begroting toe te kennen voor de restauratie van de monumenten Brumsteede en Servatius/Van Bulderen.

*** 2018**